Schoon en Emissieloos Bouwen bij HDSR - werken

Schoon en Emissieloos Bouwen

In het programma SEB (Schoon en Emissieloos Bouwen) werken de Rijksoverheid, medeoverheden, marktpartijen, brancheorganisaties en kennisinstellingen samen om de transitie naar schoon en emissieloos bouwen tijdig te behalen. Er is gekozen voor een helder transitiepad en één gedeeld beeld van de wijze waarop de verduurzaming van mobiele werk-, voer- en vaartuigen in de bouw de komende jaren vorm krijgt. Voor marktpartijen wordt hiermee duidelijk wat de maatregelen de komende periode zijn, waarmee zij beslissingen kunnen nemen over kwesties als investeringen, inkoop en innovatie. Voor opdrachtgevers biedt het inzicht in wat zij van de markt kunnen vragen. Kijk voor meer informatie op Home | Schoon en Emissieloos Bouwen.

Het programma SEB bestaat uit verschillende instrumenten. Eén daarvan is de Routekaart. De Routekaart stelt in een tijdspad tot 2030 steeds striktere eisen aan de inzet van bouwmaterieel. De inschatting is dat het voor zeer zwaar- of specialistisch materieel in 2030 nog niet mogelijk is om deze te vervangen voor een emissieloze variant. Het uiteindelijke doel is echter wel om volledig emissieloos te werken.

De waterschappen hebben, als gezamenlijke ambitie, in Unieverband gekozen om zich te committeren aan het basisniveau van de routekaart SEB. Hiertoe heeft de Unie van Waterschappen in oktober 2023 het Convenant SEB ondertekend. Het basisniveau SEB biedt de sector dus een meerjaren-perspectief en geeft, per jaar, aan welke minimale eisen er gesteld worden aan de inzet van materieel en voertuigen.

HDSR wil daarnaast haar opdrachtnemers stimuleren om nog verder te verduurzamen. In dit document is uitgewerkt op welke manier HDSR dit vormgeeft, voor verschillende typen opdrachten en verschillende opdrachtwaarden.

Beleid HDSR

In de onderstaande tabel is per type werkzaamheden uitgewerkt welke maatregelen HDSR neemt op het gebied van schoon en emissieloos bouwen. De verschillende maatregelen zijn hieronder verder uitgewerkt.

Omvang	Grootte opdrachtsom	Minimale duurzaamheidseis
Projecten klein	Tot €200.000	Basisniveau SEB Gebruik HVO100
Projecten middel - groot	€200.000 tot €3.000.00	Basisniveau SEB Gebruik HVO100 Toepassen EMVI-criteria met SER-tool
Projecten IPM	Meer dan €3.000.000	Maatwerk (bijvoorbeeld: plan van aanpak emissieloze uitvoering)

Basisniveau SEB
In de routekaart SEB is voor verschillende groepen mobiele werktuigen en bouwtransport uitgewerkt aan welke minimale eisen deze dienen te voldoen, per periode. HDSR heeft zich gecommitteerd aan het basisniveau. De relevante eisen staan uitgewerkt in de onderstaande tabellen. De (voortschrijdende) eisen die het basisniveau SEB stelt zijn dus de minimale eisen die HDSR op dat moment stelt aan het in te zetten materieel.

Mobiele werktuigen

	Periode 1 1 jan 2023 – 31 dec 2024	Periode 2 1 jan 2025 – 31 dec 2027	Periode 3 1 jan 2028 – 31 dec 2-29	Periode 4 1 jan 2030 en verder
Licht (minimaterieel < 19 kW)	Geen eis	Geen eis	100% ZE	100% ZE
Licht (19-37 kW)	Stage IIIa	Stage IIIa	100% ZE	100% ZE
Licht (37-56 kW)	Stage IIIb	Stage IIIb	100% ZE	100% ZE
Middelzwaar (56-130 kW)	Stage IIIb	Stage IV met roetfilter	Stage IV met roetfilter	Stage IV met roetfilter (2030) 100% ZE (2035)
Zwaar (130-560 kW)	Stage IIIb	Stage IV met roetfilter	Stage IV met roetfilter	Stage IV met roetfilter (2030) 100% ZE (2035)
Specialistisch (levensduur > 15 jaar) **Zeer zwaar (>560 kW)**	Geen eis	Geen eis	Katalysator en roetfilter	Katalysator en roetfilter 100% ZE (2035-2040)
Stationair (generatoren, pompen, torenkranen)	Gelijk aan eisen niet-stationair	Gelijk aan eisen niet-stationair	100% ZE <560 kW >560 kW gelijk aan eisen niet-stationair	100% ZE <560 kW >560 kW gelijk aan eisen niet-stationair

Bouwtransport

	Periode 1 1 jan 2023 – 31 dec 2024	Periode 2 1 jan 2025 – 31 dec 2027	Periode 3 1 jan 2028 – 31 dec 2-29	Periode 4 1 jan 2030 en verder
N1 – Bestelauto's	Euro 5	Euro 6	100% ZE	100% ZE
N2 – Lichte vrachtwagens	Euro V	Euro VI	Euro VI	100% ZE
N3 – Zware vrachtwagens	Euro V	Euro VI	Euro VI	Euro VI

Brandstof minimaal HVO100

Naast de reguliere fossiele brandstoffen, zijn tegenwoordig ook minder milieubelastende alternatieven beschikbaar. Dit zijn synthetische brandstoffen zoals HVO (Hydrotreated Vegetable Oil, op basis van plantaardige olie). Deze alternatieven voor reguliere fossiele brandstoffen kenmerken zich door schonere verbranding en lagere milieubelasting in vergelijking met reguliere, fossiele brandstoffen. Bovenop de minimale eisen vanuit het basisniveau SEB geldt voor alle werkzaamheden die opdrachtnemers uitvoeren voor HDSR de eis dat als brandstof minimaal HVO100 ingezet moet worden bij alle materieelstukken.

Scoreblad Emissiereductie (SER-tool)
De SER-tool (Scoreblad Emissie Reductie) is een tool om de inzet van schonere motoren en brandstoffen verder te stimuleren. Het doel is om de uitstoot van CO2, NOx en fijnstof te beperken bij de uitvoering van werkzaamheden.

De SER-tool wordt gebruikt als gunningscriterium in aanbestedingen, waarbij inschrijvers gunningsvoordeel kunnen behalen door in te schrijven met schonere materieelstukken en brandstoffen. Inschrijvers dienen in de tool aan te geven welke materieelstukken ze voor het werk gaan inzetten, met welke verbrandingsmotor en met welke brandstof. Hoe minder milieubelastend de aangeboden materieelstukken en de te gebruiken brandstoffen zijn, hoe meer gunningsvoordeel de inschrijver behaalt en hoe groter de kans dat deze de opdracht gegund krijgt. Inschrijvers behalen pas punten als het materieel dat ze inzetten schoner is dan minimaal vereist volgens het basisniveau van het convenant SEB. Het aantal punten en dus het gunningsvoordeel volgt automatisch uit het invullen van de tabel.

De hoogte van het gunningsvoordeel wordt door het projectteam bepaald en heeft een relatie met de te verwachten CO2-reductie. HDSR heeft de wens om de tool op termijn om te zetten naar een app, waarbij het gunningsvoordeel wordt bepaald door de daadwerkelijke CO2-reductie te beprijzen.

Omdat op basis van de gemaakte keuzes een fictieve korting op de inschrijfsom kan worden behaald, zijn de aangeboden keuzes niet vrijblijvend. De partij die de opdracht gegund krijgt is verplicht om het materieel en de brandstoffen uit de genoemde categorie ook daadwerkelijk in te zetten op het werk.

Maatwerk: plan van aanpak emissieloze uitvoering
Bij grotere projecten vindt maatwerk plaats, omdat hier vaak het ambitieniveau van HDSR hoger ligt. Emissiereductie zal daarbij over het algemeen een grotere rol spelen in de gunningscriteria. Daarbij kan HDSR bijvoorbeeld een ambitie meegeven om het werk voor een bepaald percentage emissieloos uit te voeren; aan inschrijvers wordt dan gevraagd uit te werken op welke manier dit percentage behaald kan worden. Ook kan het zijn dat wordt gekozen voor een andere samenwerkingsvorm, bijvoorbeeld een bouwteam of een tweefasencontract, waarbij het toepassen van de SER-tool niet zinvol zou zijn.

Voorwaarden/ spelregels tijdens de uitvoering

U bent verplicht om materieel op het werk in te zetten dat voldoet aan de minimale eisen van het basisniveau SEB die gelden tijdens het moment van inschrijving en om minimaal HVO100 in te zetten als brandstof. Dit geldt ook wanneer er sprake is van aanwijzingen van de directie, extra werk of bestekswijzigingen. Daarnaast bent u verplicht de beloften na te komen die u heeft gedaan in de gunningscriteria omtrent de inzet van materieel en brandstoffen.

Onderstaande voorwaarden en spelregels zijn integraal onderdeel van de aanbesteding en zijn van toepassing gedurende de gehele uitvoeringstermijn:

A. Inzet van materieelstukken en brandstoffen
Voor aanvang van de werkzaamheden informeert u de directie UAV met betrekking tot het in te zetten materieel en de te gebruiken brandstoffen. Daarna volgt de uitvoering. U treft daartoe ten minste de onderstaande maatregelen:

I. Minimaal één week voor de start van de uitvoering, levert u een lijst aan de directie UAV met daarop de door u in te zetten materieelstukken (inclusief kentekens) en toe te passen brandstoffen. Van materieelstukken die geen kenteken hebben maakt u een beknopte beschrijving zodat deze stukken door de directie te herkennen en traceren zijn.
II. De lijst met in te zetten materieelstukken en toe te passen brandstoffen wordt gedurende de gehele uitvoeringsperiode op initiatief van de aannemer dagelijks bijgewerkt, zodanig dat deze lijst te allen tijde actueel is. Wanneer de directie UAV om de lijst met materieelstukken en brandstoffen vraagt, wordt deze dezelfde dag door u aan de directie UAV ter beschikking gesteld.
III. De kentekens van alle in een week ingezette materieelstukken worden opgenomen in de weekstaten. Een kopie van de weekstaat wordt uiterlijk 3 werkdagen na afloop van de week(staat) door u aan de directie ter beschikking gesteld. Van materieelstukken die geen

kenteken hebben wordt een beknopte beschrijving in de weekstaten opgenomen, zodat deze door de directie te herkennen en traceren zijn.

IV. 2-wekelijks bewijst u welke brandstoffen zijn toegepast en overhandigt deze uiterlijk 3 werkdagen na afloop van de genoemde 2 weken aan de directie UAV (tip: gebruik hier tankbonnen voor en zorg ervoor dat bij facturatie duidelijk is welke brandstof op welke plaats en ten behoeve van welk(e) materieelstuk(ken) is/zijn geleverd).

B. Boete bij niet beschikken over de verplichte materieelstukken en/of brandstoffen
Ingezette materieelstukken en brandstoffen dienen op elk willekeurig moment te voldoen aan de van kracht zijnde eisen. In geval u (al dan niet verwijtbaar) niet kunt beschikken over de verplichte materieelstukken en/of brandstoffen, en/of in geval van onregelmatigheden ten aanzien van deze aspecten, volgt een boete. In het geval u wel het verplichte materieelstuk inzet, maar niet de verplichte brandstof gebruikt, wordt het materieelstuk beschouwd als niet geschikt en ook dan volgt een boete. De hoogte van de boete bedraagt per geval/materieelstuk, per dag, 0,5% van de aanneemsom.

Bij tekortkomingen zal de volgende procedure worden toegepast:

I. De tekortkoming wordt geconstateerd en schriftelijk vastgelegd door de projectleider van de opdrachtgever cq. door de directie UAV.

II. De tekortkoming wordt voorgelegd aan de projectleider van de aannemer. Dit is een eerste waarschuwing, waarna de opdrachtnemer binnen 2 werkdagen de tekortkoming kan herstellen.

III. Bij falen van herstelmaatregel(en) binnen 2 werkdagen volgt een officiële ingebrekestelling en wordt de boeteclausule toegepast.

<u>Indien tijdens de aanbesteding gebruik is gemaakt van het Scoreblad Emissiereductie, gelden daarnaast de volgende aanvullende voorwaarden:</u>

C. Afvoeren van materieelstukken van het werk
Indien meerdere gelijkwaardige materieelstukken op het werk aanwezig zijn, wordt het laagst gewaardeerde (minst duurzame) materieelstuk afgevoerd.

D. Aanvoeren van vervangende materieelstukken op het werk
Materieelstukken die u inzet ter vervanging van materieelstukken die u bij inschrijving heeft opgegeven, hebben ten minste eenzelfde (duurzaamheids)score als de bij inschrijving opgegeven materieelstukken.

E. Nieuwe en/of extra in te zetten materieelstukken
Extra in te zetten materieelstukken hebben ten minste eenzelfde (duurzaamheids)score als het laagst gewaardeerde (minst duurzame) materieelstuk uit de betreffende materieelcategorie.

F. Aanwijzingen, extra werk of bestekswijzigingen
In geval van aanwijzingen van de directie, extra werk of bestekswijzigingen, kan HDSR in redelijkheid niet van u verwachten dat u volledig kunt voldoen aan de bij inschrijving door u ingediende materieelstukken en brandstoffen. Voor deze aanvullende werkzaamheden geldt dat u deze niet hoeft uit te voeren met de op de SER-tool ingevulde materieelstukken en brandstoffen, als u aan kunt tonen dat er geen ander alternatief beschikbaar is. Uiteraard gelden voor deze aanvullende werkzaamheden wel nog steeds de minimale eisen volgens het convenant SEB en het gebruik van HVO100.

G. Laadinfrastructuur
Als u in de SER-tool heeft ingevuld dat u elektrisch materieel inzet, dan bent u zelf verantwoordelijk voor het organiseren van de benodigde laadinfrastructuur hiervoor (denk aan het maken van afspraken met eigenaren van laadvoorzieningen). Het niet beschikbaar zijn van laadvoorzieningen kan niet worden gezien als overmacht.

H. Boete bij niet beschikken over materieelstukken en/of brandstoffen volgens ingediende SER
Naast de boetes die gelden voor het niet voldoen aan de minimale eisen volgens het convenant SEB (zie onderdeel B) kan de directie u ook een aanvullende boete opleggen als blijkt dat u niet voldoet aan hetgeen u heeft ingevuld in de SER-tool. Na definitieve gunning stelt de directie UAV een overzicht op, waarbij de fictieve korting die u heeft behaald wordt verdeeld over de verschillende materieelgroepen cq. materieelstukken. Na vaststelling wordt het overzicht door u en de directie UAV

ondertekend en gebruikt voor de uitvoeringstermijn. Dit overzicht wordt gebruikt als uitgangspunt wanneer u niet beschikt over de ingediende materieelstuk(ken) en/of brandstoffen. Bij tekortkomingen wordt dezelfde procedure gehanteerd als hierboven beschreven onder B. De hoogte van de boete wordt bepaald op basis van de in het bovengenoemde overzicht beschreven korting per materieelstuk en vermenigvuldigt met factor 1,5.

Ter illustratie is hieronder een voorbeeld opgenomen van een ingediende SER en het op basis hiervan opgestelde overzicht.

Nummer	Materieel inzet	Aandeel draaiuren (%) inzet materieel	Score	Waarde toekenning	Aandeel materieel groep van het totaal	Review directie
			79	**€ 118.913,00**	*(Door opdrachtgever in SER bepaald)*	
Materieel 1	Bedrijfsauto elektrisch	25%	13 gedeeld door 2	€ 9.784,00	15%	
Materieel 2	Bedrijfsauto elektrisch	25%	13 gedeeld door 2	€ 9.784,00		
Materieel 3	Bedrijfsauto euro 6	25%	0	€ 0,00		Geen score
Materieel 4	Bedrijfsauto euro 6	25%	0	€ 0,00		Geen score
Materieel 5	Graafmachine 56-130 kW stage V	100%	21	€ 31.609,83	35%	
Materieel 6	Graafmachine 37-56 kW elektrisch	100%	44	€ 66.230,12	35%	
Materieel 7	Aggregaat stage V	70%	1	€ 1.505,23	5%	
Materieel 8	Aggregaat Tier 4 interim	30%	0	€ 0,00		Geen score
Materieel 9	Vrachtwagen euro 6	50%	0	€ 0,00	10%	Geen score
Materieel 10	Vrachtwagen euro 6	50%	0	€ 0,00		Geen score

In de gele cellen ziet u het totaal door de opdrachtnemer behaalde aantal punten en de bijbehorende totale fictieve korting. Deze fictieve korting is vervolgens naar verhouding verdeeld over de verschillende materieelstukken. De boeteclausules werken als volgt:

- Als de opdrachtnemer bij materieelstuk 5 een graafmachine inzet met een stage IV motor, dan bedraagt de boete €31.609,83 * 1,5 = €47.414,75 (het behaalde gunningsvoordeel vermenigvuldigd met 1,5). Als de opdrachtnemer een graafmachine inzet met een stage IIIb motor, dan komt daar bovenop een boete van 0,5% van de aanneemsom voor het niet voldoen aan de minimale eisen uit het convenant SEB (zie onder B).
- Als de opdrachtnemer bij materieelstuk 9 een vrachtwagen inzet met een Euro V motor, dan volgt geen boete op basis van de SER-tool (het materieelstuk heeft immers geen fictieve korting opgeleverd). Wel volgt een boete van 0,5% van de aanneemsom op basis van het niet voldoen aan de minimale eisen uit het convenant SEB (zie onder B).